

SZILÁGYI ISTVÁN LEVELE ARANY JÁNOSRÓL.

A vágvölgyi Budetin várának mondáját földolgozó költemények összehasonlítása közben 1891-ben Arany János *Katalin*-ja kötötte le leginkább figyelmemet. A rávonatkozó kérdések között különösen kettő érdekelt: a költői elbeszélés forrásának kérdése és az, — mire a *Katalin* hangulatának, szerkezetének, előadásának, verselésének hasonlósága a Byron *Parisiná*-jáéval figyelmeztetett — vajjon nem előképe-e ez utóbbi költemény az Arany *Katalin*-jának? Legjobbnak véltem e kérdésekben ahhoz fordulni fölvilágosításért, kivel Arany János az 1848 előtti s közvetlenül 1848 utáni időkben irodalmi kérdésekre nézve a legszorosabb összeköttetésben állott, az 1891-ben még élő, de azóta elhunyt derék Szilágyi Istvánhoz, a máramaros-szigeti ref. kollégium jólelkű direktorához.

Szilágyi István 1891. márczius 27-ikén az itt következő levélben felelt meg hozzá intézett kérdéseimre. Adatai egy részét, melyek tárgyamhoz tartoztak, dolgozatomban annak idején fölhasználtam, a többi is hadd álljon itt a levél során, Arany fejlődéséhez érdekes adalékul! Szilágyi István levelét azóta megőrizvén, most — immár Szilágyi István halála után — e közléssel egyidejűleg, mint Arany Jánosról szóló becses ereklyét, iskolámnak, a budapesti I. ker. áll. főgymnasiumnak ajándékoztam, az iskolai irodalomtörténeti múzeum számára:

Tekintetes Tanár Ur!

Ha egyéb nem is, de már maga az, hogy 50 év előtti dolgokra kellett visszagondolnom emlékezetemben, megmagyarázhatja azt a késedelmet, melylyel válaszomat szives megkeresésére csak most küldöm-küldhetem.

Emlékeztem arra, hogy 1847. évi lerándulásom alkalmával Szalon-tára tettem papírra némi jegyzeteket, melyek Aranyra vonatkoznak. Segítségül akartam venni ezeket: de minden kutatásaim daczára is (az utolsó tűzvész alkalmával, mely bennünket ért, irataim elhányódtak) csak most akadtam rájuk.

E jegyzetek átnézése visszaidézte az akkori dolgok emlékezetét: s azok segítségével írom e néhány adatot. Nem sokat fognak ugyan segíteni:

de némit mégis tesznek arra, hogy a kérdéses tárgy körüli kétsége a tek. tanár urnak, ha nem egészen is, eloszlattassék.

Az első kérdés ez: *Honnan vette magának a tárgyat Arany J. a Katalinhoz?*

A különböző combinatiók közül a *Gyulaié* a való. A Mednyánszky könyve *eredetiben*, a *Muzarion* nem voltak kaphatók Szalontán, s ha jól emlékezem, az Arany könyvtárában sem voltak meg. A Nyitske-Szebényi fordítás az, mely nekem is megvolt; s már maga az, hogy *Széchy Máriára* is ez, nem pedig Gyöngyösy vonta első sorban az A. figyelmét: bizonyosság Gyulai mellett. Egyébiránt méltóztassék *Arany László* urat megkérni, közölné édes atyja könyveinek lajstromát (tudom, hogy *van* ilyen): ott alkalmasint meg lehetne találni az adatot a kérdés eldöntésére.

A másik kérdés *Parisina*-t illeti. 1846 ban volt, hogy én a Böttiger fordítását megszereztem s olvasván megszerettem a beszélek között különösen P-t. Közlöttem Aranyval s kértem fordítaná le, ha egyébrt nem is, már csak azért is, hogy »a költői beszély« alakjával, szerkezetével stb. fiatalabb írónk megismerkedjenek. *A fordítás nem készült el soha*: de a mű maga studiuma tárgyává lett A.-nak, s eltérve ugy *Toldi* mint *Széchy M.* tárgyalási formájától, megpróbálta, mert megtetszett neki, ezt a formát is a *magasabb nembn. Parisina lett az ő előképe Katalinban.*

Jegyzeteim 1847-ből jobbára azokra a könyvekre vonatkoznak, a melyeket mint *régi irodalmunk* termékeit a *históriás* nembn, óhajtott magának megküldetni. *Heltai* Cancionaléja, *Tinódi*, Turi György viadalja vannak nálam feljegyezve, a melyeket kért; ezeken kívül *Homer*, *Tyrtæus*, *Bion*, *Moschus*, *Theokritus*; mind ezeket küldtem is, megpótolva *Philoktetessel* és *Aristophanes* egy vígjátékával stb.

Fogadja e keveset is t. tanár ur azzal a jó indulattal, a melylyel én vele szolgáltam. Bár tehettem volna többet is.

Sziget, 1891. márczius 27.

tisztelő hive
Szilágyi István.

Közli: GYULAI ÁGOST.

